

ти Лаврського музею // Східний світ. 1930. № 10–11. С. 351–356: Вивчення старовинних тканин та вишивання за революційних часів на території Радянського Союзу // Записки Всеукраїнського археологічного комітету. К., 1930. Т. 1. С. 233–246: Вибійка на Україні // Вісник Академії архітектури УРСР. 1946. № 1. С. 40–42: До питання про текстиль Трипільської культури // Археологія. 1948. Т. 2. С. 44–61: Орнамент української вибійки: Альбом. К., 1950: Узорные ткани Трипольской культуры (по материалам раскопок в с. Стена) // Краткие сообщения Института археологии. К., 1960. Вып. 10. С. 33–35: Гаптування в Київській Рвсі (за матеріалами розкопок на території УРСР) // Археологія. 1965. Т. XVIII. С. 24–38: Орнаментальная вышивка средневекового Крыма // Записки Одесского археологического общества. О., 1967. Т. II (35). С. 284–288: Вишивка і гаптування // Історія українського мистецтва: У 6 т. К., 1968. Т. 3. С. 372–380: Давньоруське гаптування з фігурними зображеннями // Археологія. 1970. Т. XXIV. С. 88–99.

Лит.: Зайченко В. Вишивка козацької старшини XVII–XVIII ст. К., 2001. С. 10; Кара-Васильєва Т. Літургійне шитво України XVII–XVIII ст. Львів, 1996. С. 14–15; Шидря Є. Подвижниці народного мистецтва. К., 2003. С. 45–46; Студенець Н. Марія Новицька. Життєвий шлях і наукова діяльність // Студії мистецтвознавчі. 2005. Число 3. С. 103–114.

Архіви: ПДАМЛМ України. ф. 1164 — особовий архів М. Новицької.

Н.В. Студенець

РЯПО Ян Петрович (11.04. 1880, Вероський пов., Естонія 14.04.1958, Київ) — педагог, історик освіти, редактор, громадський і політичний діяч.

Н. в сім'ї селянина. Вищу освіту здобув на історико-філологічному ф-ті та ф-ті східних мов Петербурзького ун-ту (1909). Працював викладачем в вищих навчальних закладах Естонії та в Петербурзі. Учасник громадянської війни. У 1914 Р. переїхав до України, де очолював відділи освіти в Миколаєві (1919), Олесі (1920), працював в органах радянської влади в Києві. В 1920 вступив до лав комуністичної партії.

У 1921 Р. повернувся до освітньої праці. Займав посади заступника наркома освіти, керівника Головного управління професійної освіти, науково-методичного комітету при Наркомосі та Управлінні навковими установами в Україні (1921–28). У наступні роки працював на відповідальних посадах в державному апараті України (1928–38), зокрема на посадах народного комісара легкої промисловості (1932–34), головного арбітра Держарбітражу УРСР.

Як заступник народного комісара освіти УРСР (1921) брав участь в створенні системи національної освіти України, зокрема в формуванні нової системи освіти та розробці майже всіх значущих освітніх документів, в фор-

муванні змісту та методів роботи нової школи. Саме за його пропозицією із системи освіти було вилучено наукову вертикаль, а інститути та технікуми визнано рівноправними вищими закладами. Невід'ємною частиною педагогічної діяльності Р. було редагування ним педагогічного часопису «Шлях освіти» (1922–27). Р. є автором понад 60 наук. та наук.-популярних праць та історико-педагогічних розвілок, присвячених проблемам реформування системи освіти, створення її нових концептуальних засад. Заслугою Р. є внесок у створення Українського науково-дослідного інституту педагогіки (1926), де він очолив секцію системи освіти.

У 40-х рр. Р. працював у Наркоматі освіти Башкирської АРСР, директором московської філії українського педагогічного видавництва «Радянська школа» (1943), організовував видання підручників для шкіл України; був директором науково-методичного кабінету з заочної педагогічної освіти Міністерства освіти УРСР (1944–48). З 1948 Р. персональний пенсіонер. До останніх днів свого життя займався науковою діяльністю. Р. був не лише талановитим організатором системи народної освіти в Україні, а й високоосвіченим педагогом, вченим, дослідником важливих проблем розвитку народної освіти, навчання та виховання дітей і молоді, одним із перших істориків культурної революції в Україні.

Тв.: Суспільствознавство в наших школах // Рад. Освіта. 1926. № 1; Чергові завдання нав-

ково-методичної роботи // Шлях освіти. 1926. № 1; Суспільствознавство в системі радянської освіти // Шлях освіти. 1926. № 6–7; Чергові завдання науково-методичної роботи // Шлях освіти. 1926. № 1.

Лит.: Гитянский С.К. Народна шана діячу української радянської культури: До 90-річчя від дня народження Я.П. Ряппо // Укр. іст. журнал. 1970. № 4; Брожек В. Особистий фонд Я.П. Ряппо [Докум. матеріали видатного діяча нар. освіти (1880–1958) в Центр. держ. іст. архіві УРСР. Київ] // Архіви України. 1966. № 4; Лиллемяе В. 100 лет со дня рождения Я. Ряппо: Партийный деятель УССР (1880–1958) // Коммунист Эстонии. 1980 № 4. С.61–62; Українська педагогіка в персоналіях: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К., 2005. С.37–42.

С.М. Калібовець

СПАСЬКА Євгенія Юріївна (20.12.1892, Ніжин, нині Чернігівської обл.–12.09.1980, Алма-Ата, Казахстан) — мистецтвознавець, етнограф.

Н. в сім'ї священника. Закінчила Ніжинську гімназію (1910), історико-філологічний ф-тет Вищих жіночих курсів ім. Гер'є (1914). У роки Першої світової війни була сестрою милосердя.

Працювала в Києві секретарем газети «Пролетарська правда», у видавництві «Новая деревня» (з 1923). Як вільний слухач Київського Археологічного ін.-ту відвідувала семінари Д.М. Шербаківського. В.М. Зуммера.